

KENT HALKININ KENTSEL YAŞAM MEMNUNİYETİ ÜZERİNDE ETKİLİ SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: KEMALİYE ÖRNEĞİ

Atilla ATİK^{1*}, Ezgi TAÇORAL², M. Faruk ALTUNKASA³

¹: İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 44280, Malatya.

²: Erzincan Üniversitesi Kemaliye Hacı Ali Akın Meslek Yüksekokulu, 24600, Kemaliye/Erzincan.

³: Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 01330, Balcalı/Adana.

Özet

Hızlı nüfus artışı, göç ve plansız kentleşme, kentte yaşayan insanların fiziksel çevrelerinin bozulmasına, sosyo-ekonomik ve çevresel sorunların artmasına, kısaca yaşam kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Bu araştırma kapsamında Erzincan iline bağlı Kemaliye ilçesi sakinlerinin kentsel yaşam memnuniyeti ve kentsel yaşam memnuniyeti üzerinde etkili sosyo-demografik özellikler belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu kapsamda ilçe merkezinde halkın yaşam memnuniyeti ile sosyo-kültürel özelliklerini belirlemek amacıyla bir kamuoyu araştırması yapılmıştır. Elde edilen veriler istatistiksel analizlerle değerlendirilerek, kent halkının sosyo-demografik özellikleri ile kentsel yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkilerin saptanması amaçlanmıştır.

Örneklem genelinde Kemaliye'deki kentsel yaşamdan memnunun fikrine olumlu yönde görüş bildirenlerin oranı %25.6, olumsuz görüş bildirenlerin %30.9 iken, konu hakkındaki fikirlerinin olumlu ve olumsuz yöndeki görüşlere eşit uzaklıkta, yani nötr olduğunu bildirenlerin oranı ise %43.6 olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Yaşam, Kent Halkı, Sosyo-Demografik Özellikler, Ki-Kare Testi, Kemaliye.

A STUDY ON THE DETERMINATION OF SOCIO-DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS OF THE CITY RESIDENTS EFFECT ON THE URBAN LIFE SATISFACTION IN THE SAMPLE OF KEMALİYE

Abstract

Rapid population growth, migration and unplanned urbanization, deterioration of the physical environment of people living in urban areas, to increase the socio-economic and environmental problems, in short, has led to reduced quality of life. Depending on the scope of this research Kemaliye town of Erzincan urban life satisfaction of residents and to determine the effect on the socio-demographic characteristics were studied.

For this purpose, satisfaction with life of the people in the town centre to determine the socio-cultural characteristics of a public opinion survey was conducted. The obtained data were statistically evaluated by analysis of the city's residents with socio-demographic characteristics of urban life was to determine the relationship between satisfaction.

Through the sampling in Kemaliye urban life I am happy with the idea of a favourable opinion states that the rate of 25.6%, a negative opinion stating of 30.9%, while on the subject of the ideas of positive and negative views on the equal distance, that is neutral states, the rate of 43.6%, respectively.

Keywords: Urban Life, Urban Residents, Socio-Demographic Characteristics, Chi-Square Test, Kemaliye.

* Yazışma yapılacak yazar: atilla.atik@inonu.edu.tr

Makale metni 09.06.2014 tarihinde dergiye ulaşılmış, 17.06.2014 tarihinde basım kararı alınmıştır.

1. Giriş

Kent ve bölge planlama faaliyetlerinde yeni bir araç olarak kentsel yaşam kalitesi kavramı, planlayıcılar, politikacılar ve halk kitleleri arasında da bütünleştirici etkisi nedeniyle, yaşam kalitesi araştırmalarından elde edilecek sonuçlar bu üç grubu da etkileyebilecek potansiyele sahiptir. Yaşam kalitesinin yüksek olması kentsel alanda ekonomik canlılığı artırarak bölgenin ekonomik anlamda zenginliğine de katkıda bulunmaktadır. Kentsel yaşam kalitesinin düşük olduğu yerlerde ise bireylerde yer değiştirme eğilimi suretiyle dışarı yönlü göçler ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç bölgeler arası dengesizlik ve kırsal alandan kente, küçük kentlerden de metropollere yönelik göç sorununa yol açmaktadır (Türksever, 2001).

Kentsel Yaşam Kalitesi kavramı ilk olarak 1960'lı yıllarda "Sosyal Göstergeler Hareketi" içinde ortaya çıkmıştır. Kentlerdeki ekonomik ve sosyal iyilik ile bireysel ve toplumsal iyilik arasındaki ilişkilere dair varsayımları sorgulamayı hedefleyen bu kavram yaşanılabilirlik kavramı ile bağlantılı olarak son yarım yüzyıl içinde gelişmiş ülkelerde araştırmacıların ve kent yöneticilerinin de gündemine girmiş bulunmaktadır (National Research Council, 2002).

Avrupa Çevre Ajansı yaşam kalitesi kriterlerini tarım, enerji, ulaşım, doğa, turizm, iklim değişikliği, kıyılar ve denizler, hava kalitesi, katı atıklar, toprak, su, eve ait kullanım başlıkları altında toplamıştır (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2004)

Yaşam kalitesi, çevrenin ölçülebilir mekânsal, fiziksel ve toplumsal bileşenleri ve bu bileşenlerin algılanma biçimlerini bir arada ele alan ve buna göre bireylerin algılama biçimlerinin yalnızca nesnel özellikleri ile değil aynı zamanda bireysel etkilerin de değerlendirildiği bir yaklaşımla da ele alınmaktadır (Van Kamp et al., 2003). Hava, su, görsel ve gürültü kirliliği, katı atık, iklim, eğlence yerleri ve etkinlikleri (Liu, 1976), boş zaman, sağlık, aile yaşamı, evlilik, iş (Zenhner, 1977), konut, sağlık ve çevre, suç oranı, ulaşım, eğitim, sanat eğlence, ekonomi (Boyer and Savageau, 1981), hoşnutluk, yetenekler, sosyal çevre, bireyin karakteri ve yetenekleriyle ilgili kişisel faktörlerin etkisi ve biyososyofiziksel çevresel faktörler (Evans, 1994) yaşam kalitesinin kriterleri olarak belirlenmiştir.

Yaşam kalitesi birçok araştırmacı tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Dalkey and Rourke (1973) yaşam kalitesini kişinin kendisini iyi hissetmesi, yaşamdan doyum ya da doyumsuzluğu, mutluluğu ya da mutsuzluğu olarak değerlendirmiştir. Havighurst'a göre (1963)'e göre, kişinin yaşamı hakkındaki öznel düşüncelerini içeren iç faktörler ile sosyal temas ve sosyal aktiviteler gibi ölçülebilir davranışları içeren dışsal faktörler; Shin and Johnson (1978)'a göre, bireyin isteklerini gerçekleştirme, etkinliklere katılması, kişisel gelişim olanaklarından yararlanması, nitelikleri bakımından yeterli kaynaklara sahip olması ve bu kaynakların sosyal karşılaştırmalar yoluyla yeterli bulunması olarak tanımlanmıştır. Andrews and Whitney (1976), yaşam kalitesini bireyin sosyal ilişkilerinden doyumunu olarak görmektedir. Campbell et al., 1976 da, yaşam kalitesi ile ilgili yaptıkları araştırmada, insanların genel mutluluk ve doyum duygularını özetleyen farklı doyum alanlarını kapsayan bir gösterge oluşturmayı amaçlamışlar ve önem sırasına göre 11 farklı doyum alanı tespit etmişlerdir. Bu alanlar, sağlık, evlilik, aile hayatı, ulusal hükümet, dostluk, ev (konut), iş, topluluk, inanç/din, rekreatif ve sportif etkinlikler ile mali durumdur.

Türkiye UNDP (2014) verilerine göre İnsani Gelişmişlik Endeksi sıralamasında 83. sırada olup Yüksek İnsani Gelişmişlik Grubundaki ülkeler arasında yer almaktadır. Bununla birlikte Türkiye'de 2000'li yılların başında %64.9 olan kentsel (il ve ilçe merkezi) nüfus, 2013 yılı verilerine göre %26.4'lük bir değişimle %91.3'e yükselmiştir (TÜİK, 2014). Bu rakamlar Türkiye'de son yıllarda kırsaldan kente yoğun bir göç hareketi olduğunun göstergesidir. Ülkede dinamizmin bu denli kontrolsüz oluşu, mekânların fiziksel kalitesi, temiz çevreler ve gerekli donatılar kentsel yaşamın istenilen düzeyde gelişmesine yetmemiştir. Hızlı nüfus artışı, göç ve plansız kentleşme, kentte yaşayan insanların fiziksel çevrelerinin bozulmasına, sosyo-ekonomik ve çevresel sorunların artmasına, kısaca yaşam kalitesinin düşmesine neden olmaktadır.

Dünyadaki hızlı teknolojik ilerlemeler insanların yaşam şekil ve alışkanlıklarını da değiştirmektedir. Yaşam alışkanlıkları değişen insanın kendisine sunulan çeşitli tipteki hizmet ve tesislerden beklenti ve yararlanma tercihleri de dönüşüme uğramaktadır. Böylece farklı alanlardaki kullanıcı tercihi tespitleri, salt bir kerelik bir iş olmaktan öte, farklı zaman aralıkları ile tekrarlanması zorunluluk arz eder bir konuma gelmiş durumdadır.

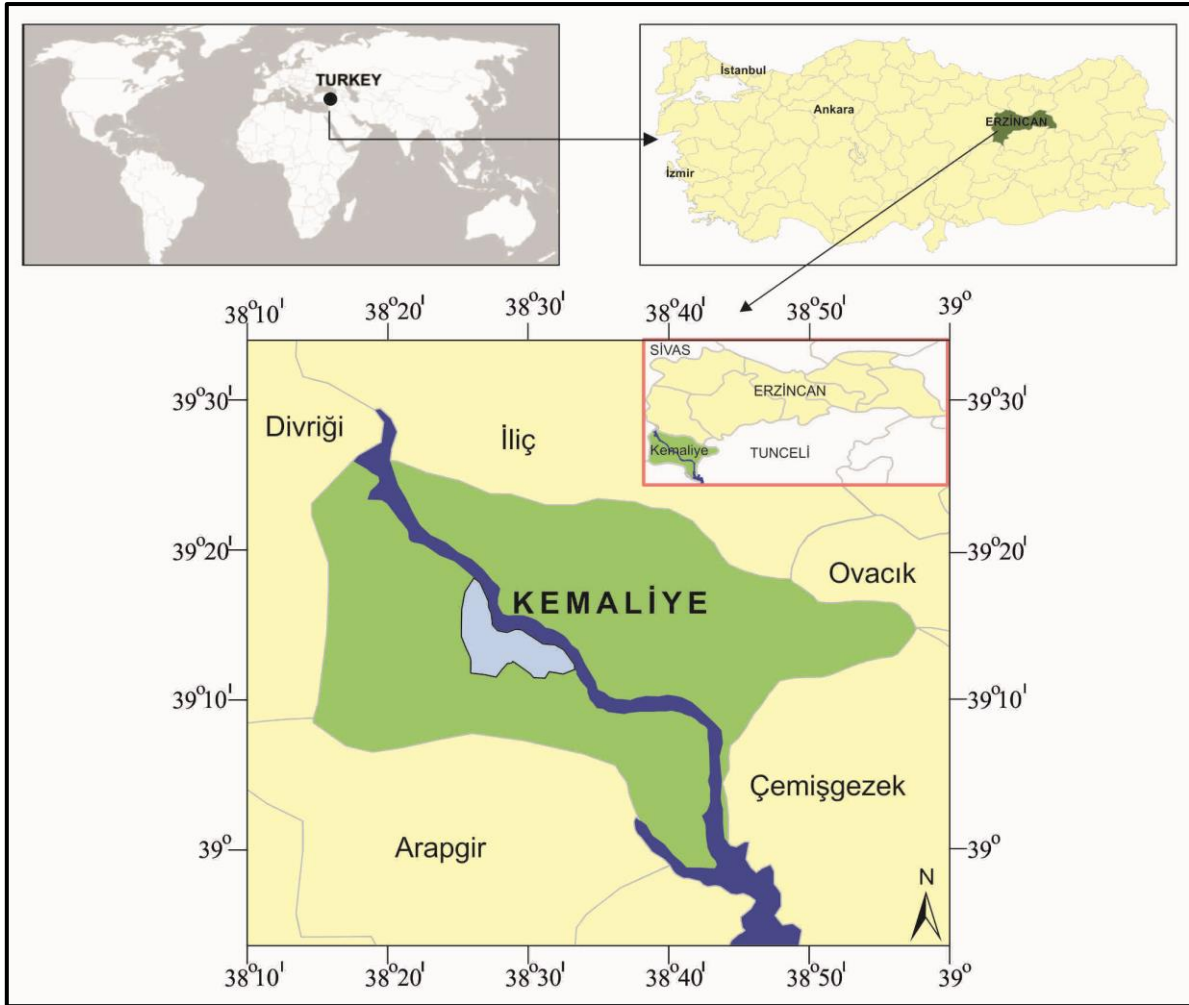
Kent Halkının Kentsel Yaşam Memnuniyeti Üzerinde Etkili Sosyo-Demografik Özelliklerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Kemaliye Örneği

Bu bağlamda nispeten korunmuş geleneksel dokusu ve yaklaşık bin yıllık tarihi geçmişi süresince farklı dil, din ve ırktan birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve halen de gerek kent dokusunda, gerekse kültür yapısında, geçmişteki medeniyetlerin güçlü izlerini taşıyan Kemaliye ilçesinde, kent halkının kentsel yaşam memnuniyeti belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda halkın yaşam memnuniyeti ile sosyo-kültürel özelliklerini belirlemek amacıyla bir kamuoyu araştırması uygulanmıştır. Elde edilen veriler istatistiksel analizlerle değerlendirilerek, kent halkının sosyo-demografik özellikleri ile kentsel yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkilerin saptanması amaçlanmıştır.

2. Materyal ve Yöntem

Kemaliye kent merkezinde gerçekleştirilen araştırmanın ana materyalini Kemaliye kent halkı oluşturmaktadır. Araştırmada Kemaliye ilçesine ait yıllık rapor, istatistik ve envanter bilgileri ile daha önceden konuyla ilgili olarak yapılmış araştırmalar yardımcı materyal olarak kullanılmıştır.

Türkiye'de Doğu Anadolu Bölgesinin Yukarı Fırat (Karasu) bölümünde yer alan Kemaliye, Erzincan iline bağlı bir ilçedir. Yerleşim, doğuda Munzur Dağları ve Fırat Nehri, batıda Hoşar Dağı ile sınırlanmıştır. Deniz seviyesinden ortalama 945 m rakımda kurulu ilçenin yüzölçümü 1168 km² olup, ilçe sınırları 35° 16' - 39° 14' kuzey enlemleri ile 38° 29' - 38° 30' doğu boylamları arasında yer almaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Araştırma alanını gösteren harita.

Kemaliye'nin güneyinde Ağın, Keban (Elazığ), güneybatısında Arapgir (Malatya), batısında Divriği (Sivas), kuzeyinde İliç (Erzincan), doğusunda Çemişgezek ve Ovacık (Tunceli) konumlanmıştır. Ortaçağ'da İpek yolu üzerinde bulunan yerleşim, Osmanlı padişahlarından IV. Murat'ın Bağdat seferi sırasında yapılan yolla ana merkezlere bağlanmıştır (Torbaloğlu, 2010).

Çalışma kapsamında kent halkının kentsel yaşam memnuniyeti ile sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla, Kemaliye kent merkezinde bir kamuoyu araştırması yapılmıştır. Kamuoyu araştırması, çalışmanın tüm kent halkının görüşünü yansıtabilmesi amacıyla kent merkezindeki tüm mahalleri kapsayacak şekilde yüz yüze görüşme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada örneklem hacminin belirlenmesinde Formül 1 yardımıyla belirlenen oransal yaklaşımdan yararlanılmıştır (Newbold, 1995).

$$n = \frac{Np(1-p)}{(N-1)\sigma_{px}^2 + p(1-p)} \quad \text{Formül 1}$$

Formülde; n , örneklem büyüklüğü, N , evren büyüklüğü; σ_{px}^2 , varyans; p , ana kütle oranıdır.

Literatürde, konuyla ilgili Kemaliye'de daha önce yapılmış herhangi bir çalışma mevcut değildir. Araştırma kapsamında p değerinin belirlenmesinde örnek büyüklüğünün mümkün olduğu kadar büyük olmasını sağlamak amacıyla $p(1-p)$ çarpımından en büyük değeri verecek olan $p=0.5$ değerinin alınması uygun görülmüştür (Miran, 2003, Atik et al., 2013).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı 2013 yılı verilerine göre Kemaliye ilçesi kent merkezi nüfusu 2127 kişi olarak belirlenmiştir (TÜİK, 2013). Buna göre örneklem hacmi, %10 hata ve %95 güven aralığına göre minimum 94 kişi olarak hesaplanmıştır.

Çalışmada, kamuoyu araştırmasına katılan 94 katılımcıya ait sosyo-demografik veriler, veri setindeki bağımsız değişkenleri, katılımcıların kentsel yaşam memnuniyet düzeylerini belirlemeye yönelik geliştirilen "Kemaliye'deki yaşam koşullarından genel olarak memnunum" değişkeni ise bağımlı değişkeni oluşturmaktadır.

Kamuoyu araştırmasında katılımcıların kentsel yaşam memnuniyeti ile ilgili görüşlerinin belirlenmesinde 5'li Likert tipi ölçeklendirme kullanılmıştır (Likert, 1967). Ancak bu ölçeklendirmede ortada yer alan ve ölçeklendirme niteliği taşımayan "kararsızım" yerine, yansız anlamına gelen "nötr" ölçeği kullanılmıştır. Böylece anketlerde, katılımcı görüşlerinin belirlenmesinde, bir eğilim gösterme özelliğinden uzak "kararsızlık"tan meydana gelen ölçeklendirme hatasının giderilebilmesi amacıyla "kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, nötr, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum" şeklinde geliştirilen bir ölçeklendirme kullanılmıştır (Tezbaşaran, 1997).

Değişkenler arasındaki ilişki ve bu ilişkinin istatistiksel açıdan önemi, aşağıda ayrıntılı bir şekilde sunulan, veri seti nitelik yapısına uygun test yöntemleri kullanılarak belirlenmiştir.

Anket çalışması ile elde edilen verilerin tümü nominal ve ordinal karakterli nonparametrik verilerden oluşmaktadır. Bu nedenle de ilişki kurulan değişkenlerin istatistiksel değerlendirmelerinde, ölçek tipleri de dikkate alınarak, nonparametrik istatistiksel değerlendirme yöntemlerinden "ki-kare (χ^2) uygunluk", "ki-kare (χ^2) bağımsızlık" ve "ki-kare (χ^2) trend testi" kullanılmıştır. Ki-kare (χ^2) varsayımı karşılanmadığında ise öncelikle kategoriler 3'e indirgenmiş, varsayımın yine de karşılanmadığı düzenlerde ise "Fisher's exact (χ^2) testi" kullanılmıştır (Yılmaz et al., 2013; Atik vd., 2013).

Verilerin elde edilmesi, bilgisayar ortamına aktarılması ve istatistiksel analizlerde ArcMap 10, MS Office ve StatPlus 2009 Professional paket programları kullanılmıştır.

3. Bulgular ve Tartışma

Kemaliye ilçe merkezinde kent halkının yaşam memnuniyetinin belirlenebilmesi amacıyla oluşturulan örneklemde, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ait bilgiler Tablo 1 ve Şekil 2-13'de verilmiştir.

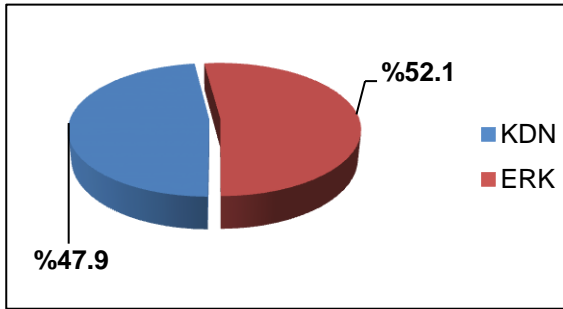
Kent Halkının Kentsel Yaşam Memnuniyeti Üzerinde Etkili Sosyo-Demografik Özelliklerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma:
Kemaliye Örneği

Tablo 1. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ile ilgili karakteristikler ve bazı istatistiksel değerler.

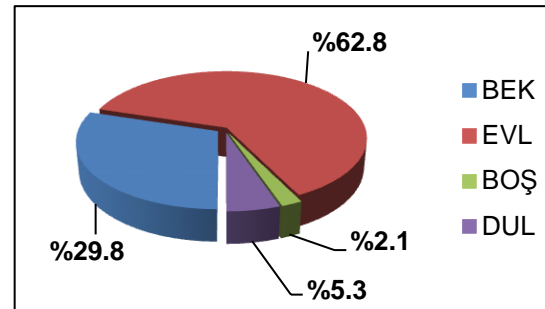
Sosyo-demografik Karakteristikler	Karakteristik İsimleri	Etiket	Katılımcı Sayısı	%	Std. Sap.	Ölçek
Cinsiyet	Kadın (1)	KDN	45	47.9		
	Erkek (2)	ERK	49	52.1		
	TOPLAM		94	100	0.502	1-2
Medeni Durum	Bekar (1)	BEK	28	29.8		
	Evli (2)	EVL	59	62.8		
	Boşanmış (3)	BOŞ	2	2.1		
	Dul (4)	DUL	5	5.3		
	TOPLAM		94	100	0.786	1-4
Yaş	≤40 (1)	GNÇ	64	68.1		
	41-60 (2)	ORT	29	30.8		
	≥61 (3)	YŞL	1	1.1		
	TOPLAM		94	100	0.495	1-3
Eğitim Düzeyi	Okur-yazar değil (1)	CHL	2	2.1		
	Okur-yazar (2)	OKY	1	1.1		
	İlkokul (3)	İLK	12	12.8		
	Ortaokul (4)	OOK	3	3.2		
	Lise (5)	LİS	6	6.4		
	Önlisans (6)	ÖNL	27	28.7		
	Lisans (7)	LSN	18	19.1		
	Lisansüstü (8)	LÜS	25	26.6		
	TOPLAM		94	100	1.825	1-8
İş Statüsü	Kamu kurumu (1)	KAM	41	43.6		
	Özel sektör (2)	ÖZL	10	10.6		
	Serbest meslek(3)	SER	18	19.1		
	Ev hanımı (4)	EVH	18	19.1		
	Çalışmıyor (5)	ÇLM	7	7.4		
	TOPLAM		94	100	1.398	1-5
Gelir Durumu	Sabit geliri yok (0)	GL0	36	38.3		
	Sabit geliri var (1)	GL1	58	61.7		
	TOPLAM		94	100	0.499	0-1
Doğum Yeri	Kemaliye (1)	KML	56	59.6		
	Diğer (2)	DĞR	38	40.4		
	TOPLAM		94	100	0.493	1-2
Hanehalkı Sayısı	Bir (1)	HN1	13	13.8		
	İki (2)	HN2	17	18.1		
	Üç (3)	HN3	13	13.8		
	Dört (4)	HN4	28	29.8		
	Beş (5)	HN5	14	14.9		
	Altı (6)	HN6	5	5.3		
	Yedi (7)	HN7	2	2.1		
	Sekiz (8)	HN8	1	1.1		
	Dokuz (9)	HN9	1	1.1		
	TOPLAM		94	100	1.696	1-9
Ev Mülkiyet Durumu	Kendime ait (1)	MÜL1	24	25.5		
	Ebeveynlerime ait (2)	MÜL2	18	19.1		
	Diğer (3)	MÜL3	52	55.3		

Tablo 1 devam ediyor

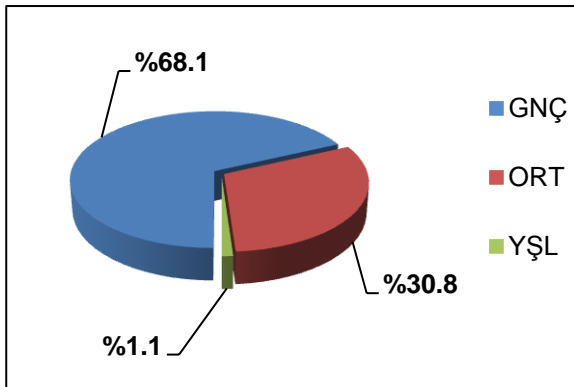
	TOPLAM		94	100	0.852	1-3
Hanede Çalışan Kişi Sayısı	Bir (1)	ÇLŞ1	60	63.8		
	İki (2)	ÇLŞ2	22	23.4		
	Üç (3)	ÇLŞ3	10	10.6		
	Dört (4)	ÇLŞ4	2	2.1		
	TOPLAM		94	100	0.772	1-4
Kemaliye'deki İkamet Süresi	≤1 (1)	İKS1	7	7.4		
	2-5 (2)	İKS2	18	19.1		
	6-10 (3)	İKS3	7	7.4		
	≥10 (4)	İKS4	62	66.0		
	TOPLAM		94	100	1.029	1-4
Son Oturduğunuz Evdeki İkamet Süresi	≤1 (1)	EVS1	10	10.6		
	2-5 (2)	EVS2	31	33.0		
	6-10 (3)	EVS3	11	11.7		
	≥10 (4)	EVS4	42	44.7		
	TOPLAM		94	100	1.098	1-4

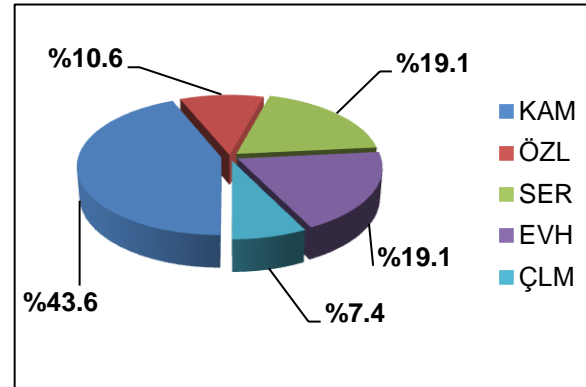
Şekil 2. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımları.

Şekil 3. Katılımcıların medeni durumuna göre dağılımları.

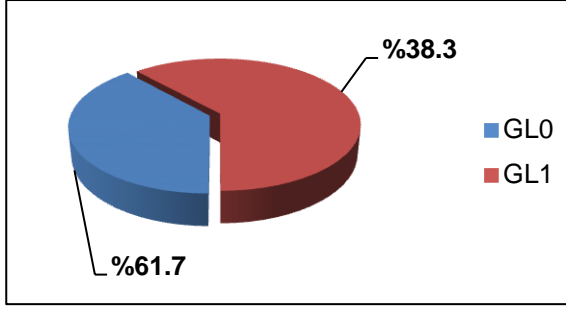

Şekil 4. Katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımları.

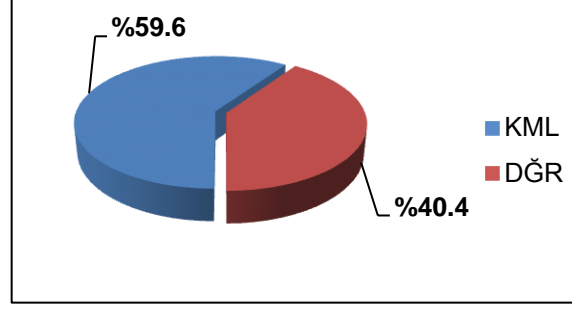

Şekil 5. Katılımcıların iş statüsüne göre dağılımları

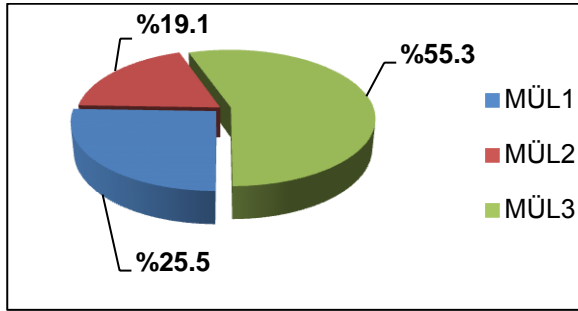
Kent Halkının Kentsel Yaşam Memnuniyeti Üzerinde Etkili Sosyo-Demografik Özelliklerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Kemaliye Örneği

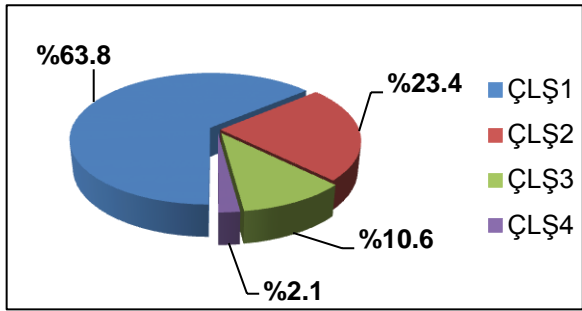
Şekil 6. Katılımcıların gelir durumuna göre dağılımları.

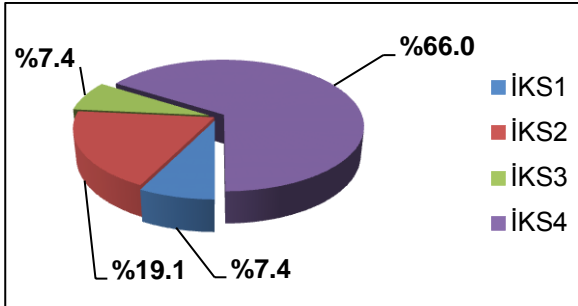
Şekil 7. Katılımcıların doğum yerine göre dağılımları.

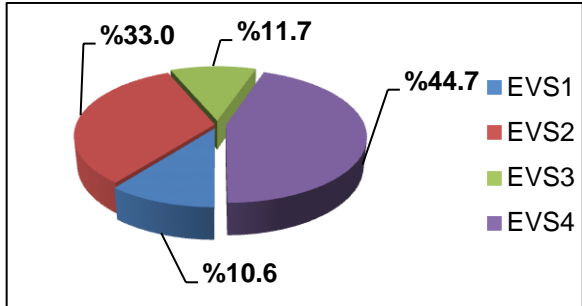
Şekil 8. Katılımcıların ev mülkiyet durumuna göre dağılımları.

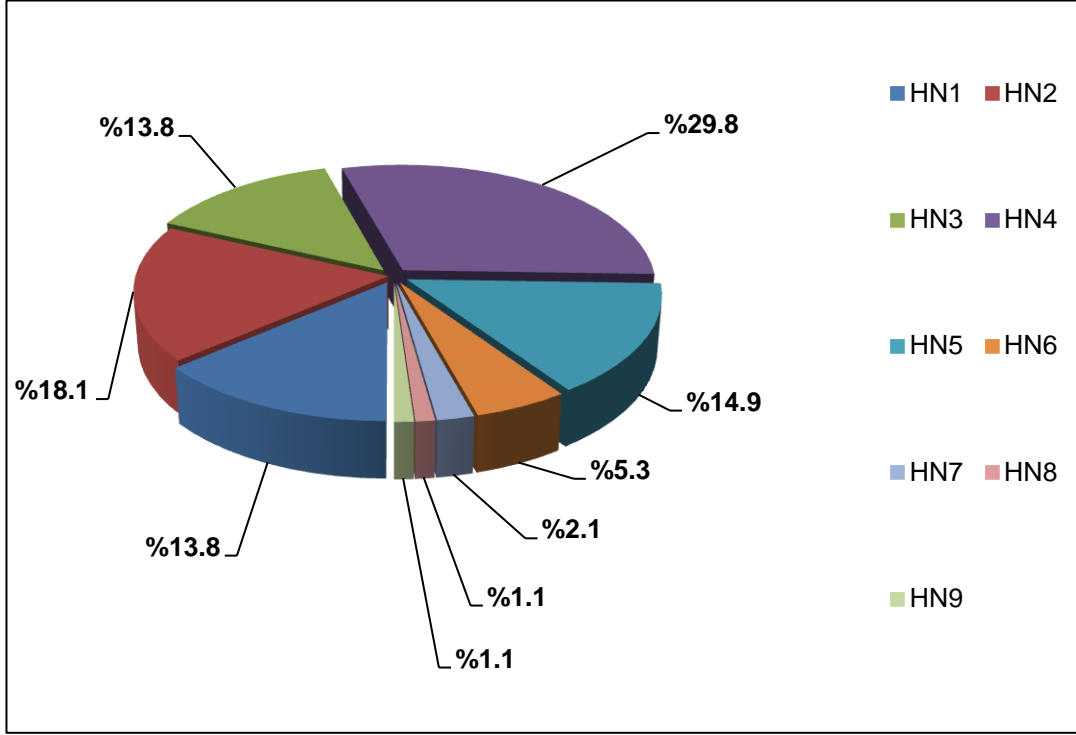
Şekil 9. Katılımcıların hanede çalışan kişi sayısına göre dağılımları.

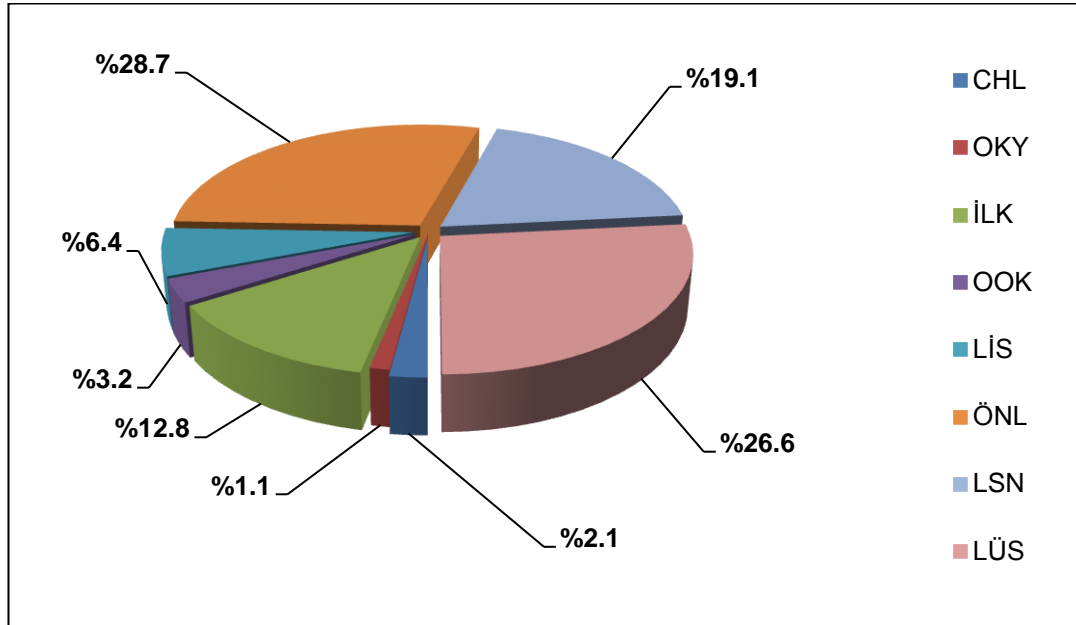
Şekil 10. Katılımcıların Kemaliye'deki ikamet süresine göre dağılımları.

Şekil 11. Katılımcıların şu an oturmakta olduğu evdeki ikamet süresine göre dağılımları.

Şekil 12. Katılımcıların hanehalkı sayısına göre dağılımları.

Şekil 13. Katılımcıların eğitim düzeyine göre dağılımları.

Kent Halkının Kentsel Yaşam Memnuniyeti Üzerinde Etkili Sosyo-Demografik Özelliklerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Kemaliye Örneği

Çalışma kapsamında gerçekleştirilen kamuoyu araştırmasına katılan 94 kişinin “Kemaliye’deki yaşam koşullarından genel olarak memnunum” bağımlı değişkeni hakkında, 5’li Likert ölçeğine göre yaptıkları değerlendirmeler Tablo 2’de verilmiştir. Buna ek olarak veri setindeki bağımsız değişken grubunu oluşturan katılımcı cinsiyet, medeni durum, yaş grubu, eğitim düzeyi, iş statüsü, hanehalkı sayısı, ev mülkiyet durumu, hanede çalışan kişi sayısı, Kemaliye’deki ve şu an yaşamakta oldukları evdeki ikamet süreleri ile ilgili bilgiler ve istatistiksel değerlendirme sonuçları da yine aynı tabloda verilmiştir.

Tablo 2’ye göre kamuoyu araştırmasına katılan kent halkının “Kemaliye’deki yaşam koşullarından genel olarak memnunum” olgusuna, %25.6’sı kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum şeklinde olumlu yönde görüş belirtirken, %30.9’u kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum şeklinde olumsuz görüş belirtmiştir. Geriye kalan %43.6’lık bölümünün ise, Kemaliye’deki yaşam koşullarından genel olarak memnunum olgusuna katılıp katılmama yönündeki düşüncelerinin nötr olduğu, konu hakkındaki fikirlerinin artı ve eksi yöndeki görüşlere eşit uzaklıkta olduğu belirlenmiştir.

Örneklem bütününe kentsel yaşam memnuniyeti hakkındaki görüş dağılımının istatistiksel açıdan önemini ortaya koymak için ilgili veriler kullanılarak ki-kare uygunluk testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre de, kent halkının kent hakkındaki genel yaşam memnuniyetleri arasındaki farklılık istatistiksel açıdan da anlamlıdır ($\chi^2=33.766$; $p<0.05$). Bu sonuca göre konu hakkındaki genel katılımcı görüşü dağılımının eşit olmadığı belirtilebilir. Genel olarak skalada -2 ve -1 değerli cevap oranının +1 ve +1’ye göre daha yüksek olduğu gözlenmiş olsa da, asıl yoğunluk 0 (Nötr) seçeneğindedir. Örneklemde göre Kemaliye’deki genel yaşam koşulları memnuniyet düzeyi orta seviyededir.

Konu, katılımcıların cinsiyet durumuna göre değerlendirildiğinde, örneklemdeki kadın katılımcıların %53.3’ü konu hakkındaki görüşlerinin nötr, %17.8’inin olumlu (kesinlikle katılıyorum+katılıyorum), %29.0’unun ise olumsuz yönde (kesinlikle katılmıyorum+katılmıyorum) olduğu belirlenmiştir. Kadın katılımcıların yarısından fazlası Kemaliye’deki yaşam koşullarından orta derecede memnun iken, bu konuda olumsuz düşünenlerin oranının daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. Erkek katılımcıları görüşleri ise %32.6’sı olumlu, %32.7’si olumsuz, %34.7’si nötr yöndedir. Genel olarak örneklemdeki erkeklerin konu hakkındaki pozitif, negatif ve nötr yöndeki görüş dağılımları birbirine oldukça yakındır.

Kemaliye’deki genel yaşam koşullarından memnuniyet üzerine örneklemdeki kadın ve erkek katılımcılar arasındaki farklılığın istatistiksel açıdan önemini belirlemek amacıyla uygulanan ki-kare bağımsızlık testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir. Test sonuçları incelendiğinde, konu hakkında cinsiyet durumuna göre katılımcı görüşü dağılım farklılığının istatistiksel olarak anlamsız olduğu tespit edilmiştir (*Pearson* $\chi^2=4.091$; $p>0.05$).

Örneklemi oluşturan katılımcıların medeni durumlarına göre katılımcı görüşü incelendiğinde, 4 kategoride toplanan katılımcı medeni durum değişkeninde kategorilerin tamamında nötr cevabı en fazla işaretlenen seçenek durumundadır.

Medeni durumun katılımcının Kemaliye’deki yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisinin istatistiksel açıdan önemini belirlemek amacıyla yapılan ki-kare bağımsızlık testinde, “tablodaki gözlerden %20’den fazlasında beklenen frekansın 5’ten küçük olmaması” varsayımı karşılanamadığından, medeni durumu boşanmış ve dul olanlar bekar grubuna eklenerek söz konusu değişken 2 kategoriye indirgenmiştir. Test sonucuna göre katılımcıların Kemaliye’deki genel yaşam memnuniyeti hakkındaki düşünceleri arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlı değildir (*Pearson* $\chi^2=4.091$; $p>0.05$). Buna göre Kemaliye’de yaşayan insanların medeni durumunun kentsel yaşam memnuniyeti algısı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı belirtilebilir.

Örneklemdeki en genç birey 21, en yaşlı birey 67 yaşında ve örneklem yaş ortalaması 37’dir. Kemaliye’deki yaşam koşullarından memnunum olgusuna en yüksek katılım YŞL grubunda, daha sonra sırasıyla GNÇ ve ORT yaş grubundadır. Ancak hem GNÇ hem de ORT grubunda konuyla ilgili en fazla bildirilen görüş sırasıyla %42.2 ve %48.3 oranları ile nötr seçeneğidir.

Katılımcı yaşı ile yaşam memnuniyeti arasında istatistiksel manada bir ilişki olup olmadığının belirlenebilmesi amacıyla ilgili değişkenler kullanılarak ki-kare bağımsızlık ve ki-kare trend testleri uygulanmıştır. Test sonuçlarına göre bağımlı değişken üzerinde katılımcı yaş grubunun anlamlı bir etkisi olmadığı gibi (*Pearson*

$\chi^2=7.957$; $p>0.05$), katılımcı yaşının artış ya da azalışına bağlı anlamlı bir trend etkisi de olmadığı tespit edilmiştir (*Linear by linear Association*=0.050; $p>0.05$).

Katılımcıların eğitim düzeyleri ile bağımlı değişken arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan öneminin saptanabilmesi amacıyla ilgili değişkenlerle ki-kare bağımsızlık ve ki-kare trend testleri gerçekleştirilmiştir. Ki-kare bağımsızlık testi sonucuna göre katılımcılar eğitim düzeylerine göre gruplandırıldıklarında, kentsel yaşam memnuniyeti hakkındaki görüş farklılıkları istatistiksel olarak da anlamlıdır (*Pearson $\chi^2=44.123$* ; $p<0.05$). Ancak ki-kare trend testi sonucuna göre bu farklılığın, katılımcının eğitim düzeyinin artış ya da azalışına bağlı olarak anlamlı bir trend etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*Linear by linear Association*=0.000; $p>0.05$).

Örneklemdaki katılımcıların büyük kısmı (%43.6) kamu kurumunda çalıştığını belirtmiştir. Bunun yanında özel sektörde çalışanların oranı %10.6, serbest meslek ve ev hanımı gruplarında olanların oranları her iki grup için de %19.1, herhangi bir işte çalışmayanların oranı ise %7.4 olarak tespit edilmiştir.

Bağımlı değişken üzerinde olumlu yönde görüş bildirenlerin oranının en yüksek olduğu grup ÇLM olup, bunu sırasıyla ÖZL, KAM ve SER izlerken, %5.6'lık olumlu görüş ile en düşük grup EVH grubunda yer alan katılımcılardır. Ki-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre çalışma grupları arasındaki bu farklılık istatistiksel olarak da %95 güven düzeyinde anlamlıdır (*Pearson $\chi^2=36.427$* ; $p<0.05$).

Kamuoyu araştırmasına katılanların %61.7'si aylık sabit bir gelire sahip iken, %38.3'ü ise sabit bir aylık gelire sahip olmadığını bildirmiştir. Bağımlı değişken hakkında GL0 grubunda yer alan katılımcıların %27.6'sı olumlu yönde görüş bildirirken, GL1 grubundakilerde bu oranın %22.2 olduğu belirlenmiştir. İlgili değişkenlerle gerçekleştirilen ki-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre ise aylık sabit bir gelire sahip olmanın kentsel yaşam memnuniyeti üzerindeki istatistiksel olarak anlamlı değildir (*Pearson $\chi^2=3.571$* ; $p>0.05$).

Katılımcıların %59.6'sının doğum yeri Kemaliye'dir. Ancak doğum yeri Kemaliye olan KML grubu ile olmayan DĞR grubundaki katılımcıların Kemaliye'deki genel yaşam koşullarından memnuniyet üzerine olumlu yönde görüş bildirenlerin oranı birbirine oldukça yakın (sırasıyla %25.0 ve %26.3) olup, istatistiksel analiz sonuçlarına göre de bu fark anlamlı değildir (*Pearson $\chi^2=0.919$* ; $p>0.05$).

Hanede yaşayan kişi sayısı ile çalışan sayısı bağımsız değişkenler olarak kabul edildiğinde her iki değişken ile de bağımlı değişken arasındaki ilişki istatistiksel manada anlamlı değildir (*Pearson χ^2* sırasıyla 44.063 ve 13.643; $p>0.05$).

Yine her iki değişken için uygulanan ki-kare trend testi sonuçlarına göre de bağımsız değişken gruplarındaki kişi sayısının artış ya da azalışının, bağımlı değişken üzerinde anlamlı bir trend etkisinin olmadığı tespit edilmiştir (*Linear by linear Association* sırasıyla 0.090 ve 0.315; $p>0.05$).

Örneklemin %25.5'i şu an ikamet etmekte oldukları evin mülkiyetinin kendilerine, %19.1'i ebeveynlerine ait olduğunu belirtirken, geriye kalan %55.3'ü ise diğer seçeneği altında kira, lojman vb. gibi konutlarda ikamet ettiklerini belirtmiştir.

Bağımlı değişken hakkında olumlu görüş bildiren katılımcı oranı %33.3 ile MÜL1 grubu olup bunu sırasıyla %27.8 ile MÜL2 ve %21.1 ile MÜL3 izlemektedir. Ancak ki-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, ikamet edilen konut mülkiyetinin kentsel yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı değildir (*Pearson $\chi^2=6.514$* ; $p>0.05$).

Katılımcıların Kemaliye'deki toplam ikamet süresi ile halihazırda ikamet edilen konuttaki süreye göre gruplandırıldığında her iki değişken ile de bağımlı değişken arasındaki ilişki istatistiksel manada anlamlı değildir (*Pearson χ^2* sırasıyla 15.220 ve 8.776; $p>0.05$).

Yine her iki değişken için uygulanan ki-kare trend testi sonuçlarına göre de, bağımsız değişken gruplarındaki ikamet süresinin artış ya da azalışının bağımlı değişken üzerinde anlamlı bir trend etkisinin olmadığı tespit edilmiştir (*Linear by linear Association* sırasıyla 0.183 ve 0.147; $p>0.05$).

Kent Halkının Kentsel Yaşam Memnuniyeti Üzerinde Etkili Sosyo-Demografik Özelliklerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma:
Kemaliye Örneği

Tablo 2. Bağımlı değişkene ait anket ve istatistiksel değerlendirme sonuçları.

Etiket	Anket Sonuçları (%)				İstatistiksel Analiz Sonuçları			
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Nötr	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	χ^2	Pearson χ^2	Linear by linear Association
KDN	17.9	11.1	53.3	8.9	8.9			
ERK	18.4	14.3	34.7	16.3	16.3		4.091**	
BEK	17.9	10.7	39.3	17.9	14.3			
EVL	16.9	15.3	42.4	11.9	13.6			
BOŞ	0.0	0.0	100	0.0	0.0			
DUL	40.0	0.0	60.0	0.0	0.0		1.117**	
GNÇ	18.8	12.5	42.2	12.5	14.1			
ORT	17.2	13.8	48.3	13.8	6.9			
YŞL	0.0	0.0	0.0	0.0	100		7.957**	0.050**
CHL	0.0	0.0	100	0.0	0.0			
OKY	0.0	0.0	0.0	0.0	100			
İLK	41.7	16.7	33.3	0.0	8.3			
OOK	0.0	33.3	0.0	0.0	66.7			
LİS	16.7	33.3	0.0	16.7	33.3			
ÖNL	14.8	3.7	48.1	14.8	18.5			
LSN	27.8	5.6	44.4	16.7	5.6			
LÜS	8.0	20.0	56.0	16.0	0.0		44.123*	0.987**
KAM	14.6	17.1	41.5	24.4	2.4			
ÖZL	10.0	0.0	40.0	0.0	50.0			
SER	22.2	16.7	44.4	0.0	16.7			
EVH	33.3	5.6	55.6	0.0	5.6			
ÇLM	0.0	14.3	28.9	28.6	28.6		36.427*	
GL0	20.7	8.6	43.1	15.5	12.1			
GL1	13.9	19.4	44.4	8.3	13.9		3.571**	
KML	19.6	12.5	42.9	10.7	14.3			
DĞR	15.8	13.2	44.7	15.8	10.5		0.919**	
HN1	15.4	7.7	38.5	15.4	23.1			
HN2	17.6	17.6	23.5	29.4	11.8			
HN3	15.4	7.7	69.2	7.7	0.0			
HN4	32.1	17.9	39.3	3.6	7.1			
HN5	7.1	0.0	42.9	21.4	28.6			
HN6	0.0	0.0	80.0	0.0	20.0			
HN7	0.0	0.0	100	0.0	0.0			
HN8	0.0	100	0.0	0.0	0.0			
HN9	0.0	100	0.0	0.0	0.0		44.063**	0.090**
MÜL1	12.5	12.5	41.7	8.3	25.0			
MÜL2	22.2	11.1	38.9	22.2	5.6			
MÜL3	19.2	13.5	46.2	11.5	9.6		6.514**	
ÇLŞ1	21.7	8.3	43.3	13.3	13.3			
ÇLŞ2	13.6	27.3	40.9	13.6	4.5			
ÇLŞ3	10.0	0.0	50.0	10.0	30.0			
ÇLŞ4	0.0	50.0	50.0	0.0	0.0		13.643**	0.315**
İKS1	0.0	42.9	14.3	28.6	14.3			
İKS2	22.2	11.1	55.6	5.6	5.6			
İKS3	14.3	0.0	71.4	14.3	0.0			
İKS4	19.4	11.3	40.3	12.9	16.1		15.220**	0.183**
EVS1	10.0	30.0	30.0	20.0	10.0			
EVS2	16.1	9.7	45.2	12.9	16.1			
EVS3	27.3	9.1	54.5	0.0	9.1			
EVS4	19.0	11.9	42.9	14.3	11.9		8.776**	0.147**
Örneklem Geneli	18.1	12.8	43.6	12.8	12.8	33.766*		

*: $p < 0.05$; Significant at the 0.05 level.

**: $p > 0.05$; Not significant.

4. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma kapsamında Kemaliye ilçesi örneğinde, kent sakinlerinin kentsel yaşam koşullarından genel memnuniyet düzeyleri ile kentsel yaşam memnuniyeti üzerinde etkisi olabileceği düşünülen bazı sosyo-demografik özellikler incelenmiştir. Bu amaçla bir bağımlı değişken ve 12 adet bağımsız değişken geliştirilmiştir. Bağımlı değişken olarak kabul edilen “Kemaliye’deki yaşam koşullarından genel olarak memnunum” olgusu, hem örneklem genelinde hem de 12 bağımsız değişken teker teker ele alınarak incelenmiştir.

Örneklem genelinde Kemaliye’deki kentsel yaşamdan memnunum fikrine olumlu yönde görüş bildirenlerin oranı %25.6, olumsuz görüş bildirenlerin %30.9 iken, konu hakkındaki fikirlerinin olumlu ve olumsuz yöndeki görüşlere eşit uzaklıkta, yani nötr olduğunu bildirenlerin oranı ise %43.6 olarak belirlenmiştir. Buna göre genel bir değerlendirmeye Kemaliye’deki kentsel yaşam koşullarından memnun olmayanların oranı daha fazladır. Kent halkının kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesine yönelik görüş ve beklentilerinin tespiti amacıyla yapılacak çalışmaların, kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesinde temel değere sahip olduğu düşünülmektedir. Konuyla ilgili gerçekleştirilecek bilimsel temele dayalı kamuoyu araştırmaları kent yönetiminden sorumlu yerel ve genel yönetimlere önemli veriler sağlayabilir.

Çalışma ile elde edilen sonuçlar kentsel yaşam memnuniyeti hakkında genel bir değerlendirme özelliği taşımamaktadır. Kentlerin ve kent sakinlerinin sahip olduğu farklı coğrafi, altyapısal, kültürel ve sosyal özellikler, kent sakinlerinin memnuniyet düzeyleri üzerinde de değişen oranlarda farklılıklar oluşmasına sebep olabilecektir. Bu nedenle benzer çalışmaların her bir kent için ayrı ayrı planlanmasının daha doğru sonuçlar yaratacağı ortadadır. Buna ek olarak, kent ve kent halkı üzerinde zamana bağlı değişimlerin etkisiyle, beklenti ve görüşlerin değişeceği de göz ardı edilmemeli ve benzer çalışmaların belirli zaman aralıklarıyla tekrarının en doğru, verimli ve etkin sonuçlara ulaşmada önemli olduğu düşünülmektedir.

Kaynaklar

1. Andrews, F. and Whitney, S. 1976. Social Indicators of Well-being: Americans' Perception of Life Quality, Plenum, New York, USA.
2. Atik, A., Aslan, F., Yılmaz, B. and Ateş, O. 2013. Modelling purchasing demand of urban people for ornamental plants using logistic regression analysis: Sample of Malatya City. Journal of Animal and Veterinary Advances.12(16):1317-24.
3. Atik, A., Yılmaz, B., Aslan, F., Ateş, O., Taçoral, E. 2013. Peyzaj mimarlığı öğrencilerinin eğitim ve meslekten beklentilerinin İnönü Üniversitesi örneğinde incelenmesi üzerine bir araştırma. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 3(8):105-122.
4. Boyer, R. and David S. 1981. Places Rated Almanac, Rand McNally, Chicago, USA.
5. Campbell, A., Converse, P. and Rogers, W. 1976. The Quality of American Life, Russell Sage Foundation, New York, USA.
6. Dalkey, N. and Rourke, D. 1973. The Delphi Procedure and Rating Quality of Life Factors, in The Quality of Life Concept, Environmental Protection Agency, Washington, DC, USA.
7. Evans, D.R. 1994. Enhancing quality of life in population at large. Social Indicators Research, 33:5-22.
8. Havighurst, R.J. 1963. Successful aging, in: Williams R.H., Tibbitts C., Donohue W.: Process of Aging: Social and Psychological Perspectives, New York, Atherton, 1:419-425.
9. Likert, R. 1967. The Method of Constructing an Attitude Scale. Readings in Attitude Theory and Measurements. Ed. Martin Fishbein. John Wiley and Sons Inc., New York, USA. pp. 90-95.
10. Liu, B.C. 1976. Quality of Life Indicators in US Metropolitan Areas: A Statistical Analysis. Praeger Publishers, New York, USA.
11. Miran, B. 2003. Basic Statistics. Aegean University Printing Office, İzmir, pp. 24-50.
12. National Research Council 2002. Community and Quality of Life: Data Needs for Informed Decision Making, National Academy Press, Washington DC, 2002.
13. Newbold, P. 1995. Statistics for Business and Economics. Prentice-Hall, New Jersey, USA. 867 p.

Kent Halkının Kentsel Yaşam Memnuniyeti Üzerinde Etkili Sosyo-Demografik Özelliklerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Kemaliye Örneği

14. Shin, D.C. and Johnson, D.M. 1978. Avowed flappiness as an overall assessment of the quality of life. *Social Indicators Research*, 5:475-492.
15. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 2004. Avrupa Çevre Ajansı Çalışmaları Raporu, Ankara.
16. Tezbaşaran, A. 1997. Likert Type Scale Development Guide. Turkish Psychological Association Publications, Ankara, TR. 65 p.
17. Torbaloğlu, E. 2010. Özgün Yerleşimlerin Sürekliliği Üzerine Bir Araştırma: Kemaliye Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.
18. TÜİK 2013. <http://www.tuik.gov.tr/PreTabloArama.do>. (Erişim tarihi: 06.05.2014).
19. TÜİK 2014. <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>. (Erişim tarihi: 06.05.2014).
20. Türksever, E.N. 2001. Türkiye'de Büyük Şehir Alanlarında Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yöntem Denemesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.
21. UNDP 2014. <http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/hdr/human-development-report>. (Erişim tarihi: 06.05.2014).
22. Van Kamp, L., Leidelmeijer, K., Marsman, A., Hollander, A. 2003. Urban environmental quality and human well-being, towards a conceptual framework and demarcation of concepts; a literature study. *Landscape and Urban Planning*, 65:5-18.
23. Yılmaz, T., Gökçe, D., Atik, A., Yılmaz B. 2013. Determination of handicapped people's preference for the use of urban parks in Antalya. *Journal of Food, Agriculture & Environment (JFAE)* 11(3&4):2295-2301.
24. Zenhner, R. 1977. *Indicators of the Quality of Life in New Communities*, M.A. Ballinger Publishing Co.. Cambridge, UK..